

Redakcja:
Bronisław Wątroba

**"Szpaska z treści
ślōnsko, z ducha..."**

Pokłosie konkursu szpaski śląskiej
zorganizowanego przez halembskie
Koło Związku Górnośląskiego

Sponsor wydania:
Bank Spółdzielczy „Silesia” w Katowicach

Ruda Śląska 2013

Opracowanie i redakcja: Bronisław Wątroba
Okładka i ilustracje: Marek Waclaw Judycki
Wydawca: „Śląskie Media” Sp. z o.o
WYDANIE I
copyright © Śląskie Media 2013
ISBN: 978-83-929871-4-7

Szanowni Państwo

W obecnej dobie nasz etnolekt śląski może się bez wyraźnych przeszkód rozwijać, może aspirować do bycia w Polsce prawnie uznanym językiem regionalnym, pomimo pewnego zapóźnienia z rozwoju. Droga jednak ku temu ciągle nie jest prosta, choć w dobie demokracji dozwolone jest to co nie jest zakazane. W ramach państwa unitarnego mniejszości jednak niełatwo przychodzi pielęgnowanie swojej odrębności niezagwarantowanej stosownymi uregulowaniami prawnymi. Dlatego tak ważny jest ruch oddolny, zwłaszcza w sferze języka, w którym nasza śląskość wyraża się najdobitniej.

Sam, czując się po części śląskim twórcą, niezmiernie wdzięczny jestem halembskiemu Kołu Związku Górnośląskiego za aktywność w sprawie wspierania rozwoju naszej godki na wielu polach, a w tym również literackim.

Niniejsza publikacja stanowi pokłosie konkursu śląskiej szpaski. Szpaska to krótki, żartobliwy utwór rymowany o „kanonicznej” budowie. W literaturze określenie stosunkowo świeże, nowatorskie, a zarazem specyficznie śląskie. Po prezentacji szpasek konkursowych (zapis starałem się wiernie zachować), pozwoliłem sobie zamieścić autorski „wykład” na ten temat. Zamieszczony materiał konkursowy po części również nieco odchodzi od „kanonu”, co

miało wpływ na taki, a nie inny werdykt jurorów.

Oczywiście sam konkurs nie mógłby się odbyć bez finansowego wsparcia. W tym miejscu więc pragnę podkreślić rolę Banku Spółdzielczego „Silesia”. Ta instytucja finansowa nie od dzisiaj przecież wspiera w regionie to co ma wyraźnie śląski charakter. Gorąco więc dziękuję kierownictwu „Silesii” za przekazane na ten cel środki pieniężne.

I na sam koniec muszę podziękować Markowi Waclawowi Judyckiemu za projekt okładki jak też piękne i przemyślane ilustracje.

Życzę miłej lektury.

Bronisław Wątroba

Ruda Śląska 20.03.2013 r.

GOŁYMBIORZ

Niy ma rady,
dóm sie wali,
już sómsiady
sie wybrali
A lón bije sie z myślami,
co by zrobić z gołymbiami?

CHOP DO ZGODY

Z nikim Stanik
sie niy wadzi,
niy chce, ani
niy poradzi!
Jak sie bije – to na macie,
jak rajcuje – to przy szkacie!

SZIMEL NA MAKSA

Maks za tela
niy kónduje,
bo go Ela
szyjce wachuje.
A jo swoje wiym, niy fulóm,
reszpekt mo przed nudelkulóm!

„Aprikółza”

Przepiół

Jedyn chop s Rybnika
poszoł se na piwo
z kamratym Francika
a tera sie dziwo
Przepiół cołki geltag kupa larma bydzie
dostanie po puklu jak do chałpy przidzie

Niy dboł

Na szychta niy poszoł
kej spotkał somsiada
do chałpy niy doszoł
bydzie wielko zwada
Niy zadboł ło ślubno tyn giźd zatracony
za to dostoł rogi i bebech u żony

Cudzemu tłumaczyć

Jak to przetłumaczyć
leży Ana w ROW-ie
by niy przelonaczyć
Ślonzok tak łodpowie
Kozdy co stond ni ma nich mi w to uwierzy
Ana to niy baba i w rancie niy leży

FLIDER

ŚLONZOK PRZODOWNIK

Robota goni
A łona niego.
Łon i bez koni
Weźnie koźdego.
Na dole nosi kapy i ringi
Na wyrchu za to dostowo dziyngi.

ŚLONZOK POBOŻNY

W kościele klynczy

Ze swojom babom,
Potym jom mynczy
Z wrodzonom zwadom.
To co uslyszoł tam we kościele
Probuje znolyżć w swojim aniele.

ŚLONZOK PROSTOLINIJNY

Prosty jak fela
I taki szczyry
Jak pozno frela
To traci giyry
Ale już potym na duższ meta
Ino go trzimie - smak cigareta.

HYNIOL

Spōmniynia

Ślōnzek w duszy
ciyngym momy
pamiyńć ruszy?
w szpaskach domy!
Ô klopszandze wele siyni
kaj Jorg śpiywoł gryfny Gyni

Kaj tyn gizdol
mały Francik
co wygwizdał
Ernie klajdzik
Już niy widać szwarny Cilki
kero piyrzo miała szpilki

A kaj Tyjo
ze Fryncity
komedyjo
niywyżyty
Pies na baby mu godali
dyć niydowno go chowali

„Hażbiytka”

I

Nos napasztujôm,
kym my tyz niy sôm.
Zaś nôm wmowiajôm
że Niymce my sôm.
Ciynżko spokopić te gupie godki,
jak pukla tego wciś do szufladki.

II

Chopiônka rubo
to jest bogato.
Zaś tako chudo
nô to flômpiato.
Teroz na łodwrôt. Pijôndze dajôm
by być jak flômpki. Durch sie starajôm.

III

Lauba, moiki,
i ławka starki,
w kôncie chlywiki,
waszbret za marki
To sie juz wszystko kajś potraciło.
Może choć zdjyńcie sie ocalyło?

„Napasztliwo Ślônzocka”

Werdykt Jury konkursu szpaski śląskiej „Szpaska z treści ślōnsko, z ducha...”

Jury konkursowe w składzie: Weronika Szołtysek, Henryk Setnik,
Bronisław Wątroba następująco oceniło
zestawy szpasek konkursowych:

I miejsce: Bernard Śmigala – „Aprikółza”

II miejsce: Regina Sobik – „Flider”

III miejsce: Henryk Polok – „Hyniol”

I wyróżnienie: Barbara Politaj – „Haźbiytka”

II wyróżnienie: Helena Leśniewska – „Napasztliwo Ślônzoczka”

pozostali:

Urszula Oślisłok – „Gładyjola”

Grażyna Kisielewicz – „Jagoda”
Marek Waław Judycki – „Francek”
Tadeusz Czerniawski – „Erna”
Anita Kilian – „Antuśka”